

Розділ I

— Три місяці. — Завідувач відділення вимовив ці слова так, як потрібно: зі співчуттям і водночас із приреченістю в голосі. Він не раз говорив подібні фрази родичам хворих. Формулювання іноді змінювалися: «Максимум — тиждень», «У кращому випадку — рік», «Можна розраховувати ще років на п'ять»... Онкологи не виносять смертного вироку, вони лише озвучують рішення долі.

«Рішення долі... Чи, інакше кажучи, доленосні рішення? Треба ж, яка химерна гра слів», — неухважно міркувала Віра Миколаївна, сидячи на жорсткому стільці в похмурому кабінеті лікаря.

Тут майже нічого не змінилося за час, який минув з її першого візиту (щоправда, тоді вона його відвідала зовсім з іншого приводу). Той самий типово лікарняний зеленуватий колір стін, скромні меблі. Хіба що додалася мікрохвильовка на старенькому холодильнику. Напевно, в онкології теж хтось іноді одужує, якщо лікарі одержують подарунки. Хоча, може, він сам купив? Якусь же зарплату лікарі таки отримують...

Роздуми миловидної, доглянутої, ще не старої, хоча й літньої (може, через сліди втоми та відчаю на обличчі) жінки були буденними; вона немов намагалася захиститися за їхньою допомогою від реальності. Спогади — бодай на якусь хвильку — здалися найкращим сховком від щойно почутої моторошної правди.

Уперше Віра Миколаївна побувала в цьому кабінеті п'ять років тому, але тоді нею керувала цікавість із пікантним присмаком небезпеки.

Вірочка все життя боролася зі своїм гарним апетитом. І, як правило, він брав гору. І лише після п'ятдесяти вона раптом почала худнути: чи то клімакс був причиною, чи те, що вона перестала виходити заміж, а отже, розчаровуватися в чоловіках, супроводжуючи чергове розчарування стахановськими «кухонними вахтами». Так її зять Олександр (чоловік єдиної Віриної доньки Анжеліки) іменував кулінарні шедеври шалених обсягів, які Віра Миколаївна починала пекти, варити, тушкувати й запікати практично до нестями після чергового розлучення. Божевілья зазвичай тривало місяців зо три, поки й сама Віра, і її гості, яких вона наполегливо запрошувала на «кулінарні сезони», не набирали додаткової ваги в прямому сенсі. Тоді Вірин ентузіазм поступово сходив нанівець, чого не скажеш про кілограми.

Однак спочатку, виявивши зміну силуету в бік розмірів часів студентства, Віра Миколаївна захвилювалася. До голови закралася думка про смертельну хворобу. Та оскільки Віра не звикла ховатися від проблем, то негайно зателефонувала своїй подрузі Олені:

— Оленко, твоя тітка начебто в інституті онкології працює? — діловито поцікавилася Віра.

— Правда! — радісно повідомила подруга. — Тільки не тітка, а мій двоюрідний брат. Тітчин син тобто. А тобі навіть що? — насторожилася Олена.

— Слухай, а він хороший лікар? — проігнорувала запитання Віра.

— Так, судячи з відгуків, хороший. Усі хвалять, і на дошці пошани його портрет постійно висить. Гарний професійний рівень, постійно мотається на конференції за кордон. Відділенням завідує вже п'ятий рік, хворі записуються до нього на прийом за пів року... Так тобі навіть що?

— Оленко, влаштуй мені, будь ласка, з ним зустріч. Щось я почала худнути ні з того ні з цього...

Оленчин брат Максим Леонідович виявився середнім на зріст чоловіком у самому розквіті літ, з елегантною сивиною в густому, темному, злегка хвилястому волоссі. Віра завжди симпатизувала медичним працівникам та чоловікам в окулярах. Максим Леонідович поєднавав у собі й те, й інше, і Віра Миколаївна насилу змусила себе промовчати й не заявити йому на першій же зустрічі, що він схожий на її п'ятого чоловіка. Тобто потенційного, бо всього чоловіків у неї було чотири.

Натомість, коли лікар поцікавився, на що ж скаржитесь така приваблива дама, вона заявила:

— Худну. Причому без будь-яких зусиль із мого боку.

— Чому ж вас це бентежить?

— Тому що раніше я завжди без зусиль гладшала. А тепер навпаки!

Лікар усміхнувся, порозпитував Віру ще про особливості життєдіяльності її організму й самопочуття та зрештою заявив, що страхи ці, найімовірніше, безпідставні, але заради спокою звелів здати деякі аналізи. Подивився на результати й залишився задоволеним:

— У вас, Віро Миколаївно, здоров'я — хоч у космос запускай. А схуднення, вочевидь, зумовлене психосоматичними або гормональними причинами через певні фізіологічні зміни, характерні для віку.

Попри те що лікар так майстерно й делікатно обійшов слово «клімакс», Віра на «вік» таки образилася, тому штурм Максима Леонідовича згорнула, не встигнувши навіть як слід почати бойові дії. І в подробиці власне причин схуднення вдаватися не стала. Здорова — та й здорова, тим паче, що її нова «стара» дівоча постать страшенно її тішила. Щоправда, розум не затьмарився настільки, щоб почати носити міні, проте елегантні сукні стали тепер її нормою життя.

І ось через п'ять років Віра знову сиділа в кабінеті того ж лікаря. Але тепер їй було не цікаво, а страшно. Аня, її єдина онука, світло у віконці, помирала.

* * *

Це почалося близько місяця тому, на самісінькому початку вересня. Анжеліки з чоловіком не було — вирушили на пару тижнів розважитися в Монако. Аня повернулася додому після занять в університеті. На диво повільно підїхала до гаража на своїй сріблястій «зетці» — зазвичай дівчина робила хвацький віраж, щоразу зриваючи оплески всіх, хто перебував на той час у дворі, найчастіше садівника або бабусі. Дівчина прекрасно кермувала своїм авто.

Батько подарував їй BMW на двадцять перший день народження. У їхній родині подарунки заведено було вручати з самого ранку, щоб одразу створити іменинникові святковий настрій на весь день. Аня спустилася до сніданку, і після бурхливих привітань усіх домашніх Олександр Петрович урочисто заявив:

— Тепер ти цілком повнолітня, якщо виходити з американських стандартів. Тож тримай! — і гордо простягнув доньці ключі від машини.

Аня аж пискнула від захоплення і рвучко обійняла батька:

— Таточку, любий! Який же ти в мене чудовий! Дякую! Можна, я прямо зараз?..

— Аякже! — засміявся Олександр Петрович. — Вона біля парадного входу.

Аня вибігла надвір, за дівчиною вирушила вся сім'я, аби помилуватися подарунком. Акуратна блискуча машинка була перев'язана величезним бантом. Аня з маминою допомогою зняла його і тут же зробила «коло пошани» навколо центральної клумби. Анжеліка млосно промуркотіла:

— Алексе, ти занадто балуєш дівчинку. Щоправда, вона так хотіла машинку... Знаєш, я б і свою оновила!

— Лікусю, ти ж на ній ще й року не їздиш! — здивувався Олександр Петрович.

— Але вона мені вже набридла! — вередливо відказала Анжеліка, а Віра Миколаївна лише похитала головою.

...Того злочасного дня Віра саме обрізала в саду троянди, хоча садівник Григорій на це нарікав, гадаючи, що йому не довіряють. Він з ображеним виглядом ходив за Вірою Миколаївною, бурмочучи:

— Все самі й самі. А ми що ж, не так робимо?

Віра ж просто обожнювала поратися біля квітів. Вона зрізала кілька улюблених жовто-рожевих уже розквітлих троянд, щоб поставити в їдальні, і роздратовано відмагнулася від Грицька. Побачила внучку:

— Анечко, вітаю, моя люба! Як успіхи?

— Щось голова болить, піду ляжу. — Аня і справді мала не надто добрий вигляд: бліда, під очима кола.

Дівчина й раніше скаржилася на головний біль — останнім часом він виникав дуже часто, і Аня довго лежала в ліжку, втомлено прикривши повіки. Віра Миколаївна непокоїлася й говорила, що треба відвідати лікаря. Ліка ж вважала, що дочка просто забагато часу проводить за підручниками та книгами, тому ніхто не поспішав у поліклініку.

Аня вийшла з машини й раптом незграбно вхопилася однією рукою за капот. Віра тицьнула букет Григорієві та кинулася до внучки. Аня злякано прошепотіла:

— Бабусю... Мені... — і впала на землю.

— Гришо, швидку, негайно!

Садівник узявся викликати швидку, а Віра опустилася навколішки біля Ані. У внучки почалися судоми. Віра тримала її голову й постійно повторювала:

— Аню, Анечко... Аню, Анечко...

Налякана покоївка Світлана вибігла надвір і заголосила:

— Так що ж це таке, га? Що ж робити, Господи?

— Води принеси!.. — уривчасто скомандувала Віра.

— Швидка буде хвилин за десять, — доповів Григорій і завмер, не знаючи, що робити далі.

Судоми припинилися. Віра змочила водою скроні дівчини. Вона повільно відкрила очі та спробувала сісти. Віра обійняла внучку. Швидкої дочекалися, так і сидячи на нагрітому вересневим сонцем тротуарі. Віра гладила Аню по голові, як маленьку, і примовляла:

— Дівчинко моя дорога, все буде добре...

Але добре не стало. У машині швидкої Аню знудило, і від тривоги, яка читалася в очах лікаря швидкої, у Віри Миколаївни похололо в грудях і стислося серце.

* * *

Через кілька годин Ані трохи полегшало, але додому її, звісно, не відпустили. Віра Миколаївна рішуче заявила, що нікуди не поїде, і їй дозволили провести ніч у кріслі, що стояло в кутку Аниної окремої палати.

Обстеження зайняло весь наступний день. У приватній клініці, куди привезли Аню, було найсучасніше обладнання і прекрасні фахівці, але наприкінці дня лікар викликав Віру Миколаївну в кабінет і повідомив, що потрібно їхати до іншої лікарні.

— Боюсь, у мене дуже погані новини. Є підозра, що у вашої онуки пухлина мозку.

Віра з жахом глянула нього:

— Що? Пухлина?.. В Ані?!

— Мені дуже шкода. Вам необхідно якомога швидше — я б сказав негайно — звернутися до онкологів. У мене є хороший друг, один із кращих фахівців у цій галузі — Максим Леонідович Смирнов, я зателефоную йому й випишу направлення. Сподіваюсь, він зможе чимось вам допомогти.

Він говорив слова розради, хоча розумів: те, що побачив на знімку, навіть без спеціальних знань кваліфікується як одна з останніх стадій раку.

Віра набрала номер Смирнова, і він її напрочуд швидко згадав.

— Доброго дня, Максиме Леонідовичу! Це говорить Віра Ляшенко, я у вас була кілька років тому на прийомі. Раптове схуднення...

— Аякже, пам'ятаю прекрасно! Ви ж тоді так і не прийшли на профілактичний огляд, і я, правду кажучи, засмутився. Як у вас справи? Сподіваюся, все добре?

— Ні. Все дуже недобре. Внучка... — і Віра, не стримавшись, заплакала в слухавку.

Лікар промовчав.

— У неї підозрюють пухлину мозку, — опанувала себе Віра. — Нам вас порекомендував лікар із клініки «Цілітель», Карташ його прізвище.

— Віро Миколаївно, приїжджайте зараз же, я чекаю. — Смирнов одразу став серйозним.

Він задумливо поклав мобільний телефон на стіл і підійшов до вікна. Починалася осінь, яку він так любив, — у юності дівчатам надзвичайно подобалася його фраза: «Скоро осінь, наша з Олександром Сергійовичем улюблена пора року». Усі дівчата були захоплені неоромантизмом у стилі шістдесятих, і осінні прогулянки шурхотливим листям під акомпанемент модних віршів, під пронизливим синім небом були дуже концептуальними. Дівчата падали в обійми молодого Смирнова щедрими оберемками, зовсім як осінні листя.

Коли Віра прийшла до нього вперше, теж стояла рання осінь. І він тоді подумав, що це символічно — жінка-пацієнтка! Він раніше ніколи не дозволяв собі захоплюватися пацієнткою. Дотепна і витончена, яка так вразила його, прийшла саме восени. Примарна обіцянка пізнього, останнього кохання. А вона взяла і зникла.

І ось тепер з'явилася, але, боже мій, який сумний привід для зустрічі...

Віра приїхала з онукою через три години після дзвінка. Водій завіз їх додому, й Аня зібрала деякі речі. Бабуся наполягла:

— Анечко, можливо, доведеться провести в лікарні кілька днів, тому краще сама вирішуй, який одяг узяти, чи книги, чи ще щось...

— Бабусю, ти ж так нічого й не сказала. Що зі мною? — сердито говорила Аня, поки вони їхали в машині. — Лікарі всі теж мовчать, наче води в рот набрали! І до чого такий поспіх? Куди ми тепер повинні переїжджати? Може, в мене звичайна перевтома!

Віра промовчала. Вона відчайдушно боялася. Побачивши табличку «Інститут онкології», Аня про все здогадається. Може, під'їхати іншою дорогою? І заплатити персоналу відділення, щоб вони відповідали на розпитування Ані, нібито вона перебуває, наприклад, у реабілітаційному центрі для перевтомлених студенток? А заодно підкупити пацієнтів і відвідувачів? Ага. «Чиї поля? — Маркіза Карабаса!»

Авжеж, Віра Миколаївна була рішучою дамою, але образ kota в чоботях їй явно не пасував. Тому вона гарячково складала правдоподібну версію, чому вони вирушають саме до цього медичного закладу.

— Аню, пам'ятаєш, я колись худнути почала? Ну, ні з того ні з сього...

— Аякже! — засміялася Аня. Вони тоді багато жартували з цього приводу, мовляв, незаміжне життя знову перетворило бабусю на дівчину.

— Я тоді знайшла прекрасного лікаря, доктора Смирнова. У них чудова діагностична база, і він зараз запропонував госпіталізувати тебе в його відділення — суто для поглибленого обстеження. Адже ми так досі нічого

й не з'ясували. Аню, це тимчасово! — майже закричала Віра Миколаївна, помітивши, як поблідло й напружилось Анине обличчя.

Удома Аня захотіла ще випити чаю у своїй кімнаті. Увімкнула тиху музику, опустилася в крісло і немов прощалася зі своїми речами, спогадами, минулим — своїм життям. У неї знову боліла голова, почало нудити. Їй було страшно, тому що Аня знала: бабуся абсолютно безсовісно обманює. Звичайно, це «обман для порятунку», але ніхто не лягає в онкологію, щоб здати аналізи. Та й взагалі, знайшли кого обманювати: студентку четвертого курсу біофаку! Проте вона вирішила не показувати, що підозрює справжні причини госпіталізації.

— Їдьмо, я готова, — сказала Аня, поставши з невеликою сумкою перед Вірою.

У відділенні на них уже чекали: платна палата виявилася цілком пристойною, на тумбочці навіть стояли свіжі квіти.

— Тільки обстеження, нічого страшного, — повторила Віра, коли Максим Леонідович зайшов у палату.

Він уже був втаємничений у план мовчання, але знав, що з цього нічого не вийде: хворі дуже швидко дізнаються, яка хвороба руйнує їхнє тіло.

— Ну що ж, значить, будемо обстежуватися, — награно весело погодилася Аня. Підвелася з ліжка — і впала на підлогу.

* * *

Аню привели до тями, і почалися діагностичні процедури. Разом з очікуванням у чергах це забрало кілька годин, і дівчина, вкрай виснажившись, заснула.

Віра вирушила у лікарняний сквер — зібрати докупи думки. Вона сиділа на лавці й міркувала, де взяти мужності розповісти батькам Ані про її хворобу. Якими словами?!

Причому її бентежили не так майбутні переживання рідної доньки, як реакція зятя: боялася, що той одразу зляже з інфарктом.

Замолоду Віра була дуже романтичною дівчиною і назвала дочку наймоднішим на ті часи ім'ям — Анжеліка, по-королівському незвичним для радянських громадян, неабияк розбурханих серією фільмів про прекрасну маркізу янголів.

З дитинства Ліка виправдовувала своє ім'я: мало того, що від природи була красунею, та ще й усі зусилля скеровувала на вдосконалення своїх природних даних. Довге золотисте кучеряве волосся нізащо не дозволяла стригти, навіть коли в п'ятому класі у неї завелися воші (втім, як і в більшості однокласників). Віра тоді мало не навколішках стояла з ножицями:

— Анжелочко, дитинко, давай відріжемо. Волосся — не зуби, виросте нове. А якщо ми цих паразитів не виведемо, то кому потрібна твоя негігієнічна краса!

— Ні! Краще воші, ніж стрижка! — відчайдушно вола-ла Лікуся.

Воші, певно, дуже зрадили, бо із золотистих кучерів Ліки ніяк не хотіли виводитися, попри те що головумили через день смердючим дустовим милом. Потім Віра, зневірившись, ризикнула застосувати «ефективний метод» сусідки Рози Давидівни: рясно змочити волосся гасом, загорнути рушником і в такому вигляді провести незабутню ніч. Ліка мужньо стерпіла таких цілих три — і з комахами було покінчено.

Відтоді стало зрозуміло, що Ліка покладе все на вівтар краси. Природно, вона чекала й винагороди — не обов'язково маркіза, але принаймні хорошого хлопця з квартирою, машиною, дачею та іншими атрибутами радянської розкоші.

Їй не довелося занадто довго чекати, як Проні Прокопівні свого чепуруна-цирульника, аби потім полегшено

вимовити знамените: «Сиділа, сиділа, та й висиділа». До вісімнадцяти років Ліка так розквітла, що на неї заглядалися не тільки молоді хлопці «з атрибутами», але й їхні високопосадові батьки й навіть діди — останні, щоправда, виключно з естетичною метою.

На час Лікиного раннього, але з першого разу вдалого заміжжя Віра була вже розлучена з її батьком (своїм колишнім однокласником). А другий чоловік — начальник архітектурного бюро, в якому Віра працювала, — у міру дозрівання падчерки відчував дедалі більшу небезпеку еротичного характеру, якою променилася Ліка. Використовуючи всі свої зв'язки, він відправив юну спокусницю від гріха подалі — за кордон на навчання за обміном.

Тоді щойно починалися такі подорожі по знання і заморські враження (вражень, до речі, хотілося значно більше, ніж знань). Віриного чоловіка теж турбував радше не інтелектуальний розвиток Анжеліки, а власні моральні підвалини, ось-ось готові зруйнуватися: досить було Ліці подати якийсь знак. Та дівчина звертала на вітчима стільки ж уваги, скільки й на своїх невдах-однокурсників на факультеті біології, які прагнули вивчати предмет суто на прикладі Лікиної анатомії.

Вона була не просто красунею — з величезними карими очима, білосніжною шкірою і густими золотими кучерями до талії, які вдалося зберегти навіть під натиском вошиної навали. Втім, і талію, якої сягали кучері, і красиві пружні груди, і кругленькі міцні сіднички, і стрункі довгі ноги — всю цю ідеально пропорційну красу Анжеліка щодня зміцнювала за допомогою аеробіки. У цьому сенсі всі подружки заздрили силі волі дівчини, тому подруг у неї не було.

Їхнє місце зайняв молодик, із яким вона дуже швидко познайомилася в Штатах. Через два місяці після навчання в США за тим самим обміном Ліка з'явилася вдома, радісно повідомивши, що виходить заміж.

— Анжеліко, ти з глузду з'їхала! Двадцять років усе-таки зарано для заміжжя. І як довго ви знайомі — місяць? — допитувалася Віра Миколаївна.

— По-перше, мені скоро двадцять один. Ти мене, до речі, у вісімнадцять народила, відразу після школи — не пам'ятаєш? По-друге, не місяць, а півтора. І по-третє, Алекс — без п'яти хвилин голова нашого торгпредставництва в Сполучених Штатах, — парировала Ліка.

— А чому одразу заміж? Можна ж просто зустрічатися, — не здавалася Віра.

— Мамо, це чудовий варіант, — терпляче, наче розумово відсталій, пояснювала Ліка. — Він навіть лекції читає американським студентам, уяви.

— Біологам? — здивувалася Віра.

— Та ні ж, — досадливо відмахнулася Ліка. — Познайомилися ми, звісно, не на лекції, а на вечірці у спільних знайомих.

— Скільки ж йому років, якщо він лекції читає? — підозріливо запитала Віра Миколаївна.

— Тридцять один, — просто відповіла Ліка. — Та, мамо, нічого вже не зміниться, слава богу — я вагітна!

І дочка засміялася, ніби повідомляла про те, що виграла в лотерею.

Насправді ж майже так воно й було. Олександр Петрович, як його називала Віра з першого дня знайомства, виявився хорошим чоловіком для Ліки і, що найголовніше, зразковим батьком для їхньої дочки Ані. Ліку він постійно балував, а Аню, крім того що балував, ще й обожнював. Він проводив із донькою більше часу, ніж будь-який інший чоловік із тих, кого знала Віра. І не просто возив Аню в цирк або зоопарк — він грався з нею і розмовляв. За цю «успішність у батьківстві» Віра поважала зятя більше, ніж за його успіхи в бізнесі.

Перебудова набирала обертів, а з нею й Олександр Петрович. Він і за колишніми поняттями був людиною далеко

не бідною, та коли приватний бізнес стало можливо вести відкрито, дав розгорнутися своєму підприємницькому талантові на повну силу. Звісно, завдяки родинним зв'язкам він мав привілеї, і доволі істотні, під час приватизації підприємств. Але треба віддати належне, що свої фабрики і заводи він, як новий господар, не губив, а твердою рукою вів до неминучого процвітання.

Сьогодні до його концерну «Інтерконтиненталь Груп» входили не тільки заводи, газети й пароплави, але й найбільша мережа приватних клінік «Цілитель». За гіркою іронією долі навіть це не могло зараз допомогти Олександрові Ольховському, людині зі списку найбагатших людей країни, врятувати свою доньку.